

Nr 366.

Av herr **Persson** i Norrköping, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 172, med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m.

Den nya lag, som förelägges riksdagen till avgörande i Kungl. Maj:ts proposition, nr 172, är mycket efterlängtd av flera tiotusental idoga husägare i Sverige samt ytterst nödvändig att redan vid denna riksdag bliva genomförd, för att såmedelst förhindra, att än flera ensamt ute å landsbygden sittande idoga och hederliga egnahemsägare med familj bliva berövade sitt kära, för familjens bestånd och trevnad uppförda och inredda hem.

De skildringar, som kunna göras från skilda delar av landet om huru hundratal av de lägenhetsägare, som det här är fråga om, blivit berövade hus och hem, äro ibland ytterst upprörande. Senast den 9 april i år står i tidningen Social-Demokraten att läsa en redogörelse för förhållandena under Uddeholmsbolaget. Redogörelsen är av följande innehåll:

»En 60-årig bolagstorpäro vid namn Johan Bengtsson å torpet Lyckan vid Geijersholm har i dagarna blivit delgiven av Uddeholmsbolaget gjord ansökan om avhysning från det torp, han bebott och brukat i 40 år. Före honom hade hans far brukat torpet i 14 år. Vid dennes tillträde fanns så mycken röjd jord, att den nätt och jämnt räckte att sätta en halv tunna potatis på. Av honom uppodlades 1 1/2 tunnland jord, och byggdes de hus, som voro mest nödiga. Den nu till avhysning anmälde torpären har själv odlat 7 1/4 tunnland samt uppfört nya byggnader, be-

stående av manbyggnad med två rum och kök jämte uthus för 6 kor och 2 hästar samt behövliga foderhus. Detta utan annan hjälp av bolaget, än att han under en tid, då skogsvärdet var helt ringa, fått taga rundvirke på rot till byggnaderna å bolagets skog. Jorden har han alltid hållit i hög kultur och torpet anses på orten som ett verkligt litet mönsterjordbruk,

I vräkningens ansökan nämnes inte ett ord om anledningen till uppsägningen, men orsaken säges vara, att brukaren vägrat underteckna ett honom förelagt arrendekontrakt. I detta kontrakt finnes nämligen en del bestämmelser av sådant innehåll, att man verkligen icke kan undra över, att mannen ej kunnat gå med på dem. Sådana bestämmelser äro t. ex. att det är arrendatorn förbjudet att —*hålla häst* och att utan bolagets skriftliga medgivande *verkställa nyodlingar*. F. ö. må det väl knappast förtänkas en man, som själv odlat den jord han sår och skördar och byggt upp de hus, han bebott i 40 år, om han finner det motbjudande att arrendera egendom, vars värde är så helt frukten av hans händers arbete.

Det förefaller som om denna odlare förtjänat ett angenämare 40-årsjubileum än det, som bolaget här ställer i utsikt, hälst som mannen i all sin tid arbetat åt bolaget och f. n. arbetar åt det med häst och två, stundom tre karlar. Det synes mig ingalunda orimligt, om han finge sitta kvar utan arrende till döddagar och hans barn efter honom.»

En rätt betecknande motsvarighet meddelades mig en gång av en prästman, som jag gjorde sällskap med å en landsvägstur i en östgöta-bygd. Vi åkte förbi en liten nätt stuga med trädplantering, nätt trädgårdsanläggning och en liten välskött jordbit lagom stor för att bära potatis och trädgårdsalster för en liten familjs behov. Det var i augusti månad och allt stod i sin bästa växtlighet. Men det fanns ingen i huset. Härifrån, sade min reskamrat, flyttade för några dagar sedan en nära 70 års man och reste till Amerika. Reste till Amerika! Vid så gamla år. Varför det då? Jo, huset var hans, men inte jorden. Mannen tjänade som ung dräng i gården, varunder denna lilla lägenhet ligger. Han gifte sig med en duktig flicka som tjänade på samma gård och de fingo denna lilla jordbit, som då knappast var annat än ett stenkummel, åt sig upplåten på 49 år för några dagsverken årligen. Här byggde och redde detta par sig ett hem snyggt och rart och här födde och fostrade de 7 duktiga barn. Som för så många andra av den svenska jordens söner funno de utkomstmöjligheter bättre i Amerika samt reste dit, men far och mor stannade hemma. Gumman dog för ett par år sedan och nu var den gamle mannen ensam kvar. Han stod sig gott samt höll sitt

gamla hem uppe, men i våras voro de 49 åren slut, och då tillsades han av jordägaren att flytta. Två av sönerna kommo hem och bjödo jordägaren för jorden långt mera än den var värd, men jordägaren svarade: »Bjud vad ni vill men jola ä min». Då sålde den gamle sitt hus för en ringa penning, så att jordägaren åtminstone inte skulle ha fröjden att få ett hus till skänks och sönerna togo sin gamle fader med till sitt nya land.

Sådana äro en del av de svenska jordägarna.

En stor del av detta folks svårigheter skola komma att avhjälpas om det nu föreliggande lagförslaget blir lag. Lagen synes mig i stort sett tillfredsställande, men några ändringar tillåter jag mig dock att förelägga utskott och riksdag.

Mina ändringsförslag gå i korthet ut på att brukare som bebott och brukat lägenhet över 20 år må få rätt att lösa lägenheten även om husen äro jordägarens, ävensom i de fall då de icke äro jordägarens, men i brukningsavtalet ändock står avtalat, att de vid upplåtelse tidens slut skola tillfalla jordägaren. Huvudsyftet med denna lag är ju att bevara de egna hem, som redan äro till finnandes, och detta syfte skulle icke nås i den utsträckning som så kan ske och som ur samhällelig synpunkt är behöfligt och fördelaktigt, om den av mig ifrågasatta ändringen icke vidtages. När en arbetare med familj har bott på ett sådant litet ställe under 20 år samt, som väl nästan alltid är fallet, förbättrat det och gjort det behagligt, bör han, enligt den uppfattning, som helt visst råder bland de breda folklagren, få, om han vill och kan, lösa hemmet, som helt visst blivit honom och hans anhöriga kärt. Jordägaren har ju ej mera besvär eller olägenhet av brukaren efter 20 år än förut, och jordägaren får ju vid lösningen fullt betalt för både jord och hus.

Vidare bör icke mot brukarens bestridande jordägaren ha rätt att lösa byggnaderna å någon jordbit, oavsett om upplåtelse tiden varit blott 20 år, i annat fall än om å huvudfastigheten den 1 januari 1918 fanns och vid upplåtelse tiden fortfarande finnes boningsplats etc. Även denna av mig föreslagna ändring är i full överensstämmelse med lagens huvudsyfte att bevara de egna hemmen.

På grund av dessa och andra berättigade skäl, som kunna anföras, anhåller jag få yrka,

att riksdagen måtte besluta följande ändringar i den av Kungl. Maj:t i proposition nr 172 förelagda lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättsinnehavaren att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område:

1 §.

Andra stycket erhåller följande lydelse:

»Lösningsrätt äge dock icke rum, om de brukaren tillhöriga byggnaderna skola vid upplåtelseidens slut tillfalla jordägaren samt å huvudfastigheten den 1 januari 1918 fanns och vid upplåtelseidens slut fortfarande finnes boningshus, tomtplats eller trädgård på mindre avstånd än 200 meter från området eller eljest områdets inlösen skulle medföra olägenhet för huvudfastigheten. Ej håller äge lösningrätt rum, om området frånträdes på den grund, att brukningsrätten förverkats».

2 §.

Orden »skall, där upplåtelseiden är minst 49 år, sådan rätt tillkomma jordägaren» utgå.

3 §.

Andra stycket utbytes mot följande två stycken:

»Finnes å område, som nyttjanderättshavaren skall lösa, jordägaren tillhörig byggnad eller skall nyttjanderättshavaren tillhörig byggnad enligt avtal utan lösen tillfalla jordägaren vid upplåtelseidens slut, vare nyttjanderättshavaren skyldig att lösa även byggnaden.

Avtal, enligt vilket nyttjanderättshavaren tillhörig byggnad vid upplåtelseidens slut mot särskild lösen skall tillfalla jordägaren, vare utan verkan, där nyttjanderättshavaren begagnar sig av honom enligt denna lag tillkommande lösningrätt till det upplåtna området.»

5 §.

Orden »i fråga om upplåtelse på minst 49 år» utgå.

18 §.

Orden »äga vad ovan stadgas om upplåtelse för kortare tid än 49 år motsvarande tillämpning» utbytas

mot »äge vad ovan stadgas om upplåtelse för viss tid
överstigande 20 år motsvarande tillämpning».

Stockholm den 10 april 1918.

Sven Persson.